

Thore Magnussen og Sønn
Grundstadveien 40

8360 BØSTAD

ANVENDELSE AV MASSER FRA MYR

Viser til forespørsel om bruk av masser fra tomter og andre anlegg til opparbeiding av landbruksarealer. I Vestvågøy vil det være en stor andel av torvmasser som er tilgjengelig til dette formålet. Dette skyldes at mye av jordsmonnet i kommunen er myr med ulik mektighet. Kombinasjonen av mye nedbør og lave temperaturer har ført til opphoping av organisk materiale. Når tykkelsen på det organiske materialet overstiger 30 cm defineres dette som organisk jord eller myr og jordmassene kalles torv.

Myrene lagrer store mengder karbon. Senkning av grunnvannsnivået og uttapping av vann fra fører til nedbryting av det organiske materialet og frigjøring av karbon og lystgass. På den andre siden reduseres utslipp av metangass. Myrene er kompliserte systemer og det gjennomføres mye forskning for å kunne beregne utslipp av klimagasser fra disse arealene. Det er ingen tvil om at drenering og annen forstyrrelse fører til økte utslipp av klimagasser, men hvor store disse utslippene er avhenger blant annet av hvordan disse massene blir handtert.

NIBIO har foretatt jordsmonnkartlegging av 77 % av jordbruksarealene i Vestvågøy. Kartleggingen viser at rundt 35 % av den dyrkede jorda er organisk jord. Av den kartlagte dyrkbare jorda er rundt 80 % organisk jord (NIBIO- 2023). Økt fokus på vern av dyrket og dyrkbar jord vil føre til at en større del av utbygging på Vestvågøy må forventes å foregå på organisk jord med ulik tykkelse. Mye av eksisterende bebyggelse ligger også i tidligere myrområder. Det samme gjelder veier og andre anlegg. Dette betyr at man må forvente at store mengder torv må omplasseres i årene fremover.

Landbruksnæringa har lang erfaring med bruk av myrarealer til dyrking av gras. Tidligere var det vanlig med legging av drenerør, men nå foregår det meste av drenering av tidligere dyrket myr og nydyrking med å bygge overflatefall på arealene. Det bygges en møneform på teiger som er 40 – 50 m brede mellom åpne kanaler, Der forholdene ligger til rette for det kombineres denne dyrkingsmetoden med omgraving. Det innebærer at jordmassene snus slik at torva blir liggende under et sjikt av mineraljord. Denne metoden er blant annet omtalt i publikasjonen «Jordmasser fra problem til ressurs- ta vare på matjorda». *«I Noreg er det gjort forsøk med å leggje eit topplag på 50-70 cm mineraljord som eit lokk over myrjord, kombinert med ei profilering av overflata. På slike felt vil grunnvasstanden vere både lågare og meir stabil enn på grøfta felt med myrjord heilt til overflata. Jorda tørkar raskare, og «vindauga» med laglege forhold for onnearbeid vil vere større. På grøfta myrjord vil grunnvasstanden variere meir og i periodar stå høgare, noko som gjev grunnlag for utslepp av lystgass og metan. Eit topplag med mineraljord gjev mindre utslepp av desse klimagassane».*

Det gjenstår fortsatt mye forskning før en får et godt grunnlag for å beregne effekten av omgraving. Det er blant annet satt i gang forsøk der man vurderer effekten av tykkelse på mineraljordsjiktet.

Teoretisk sett vil snuing av jorda og et dekke med mineraljord på toppen føre til en hermetisering av det organiske materialet slik at nedbrytingen reduseres sterkt eller stoppes. En slik hermetisering vil sannsynligvis kreve en tykkelse av mineraljordlaget på over 0,5 m og at det ikke er åpning ut til kanaler. Men selv ved et tynnere lag med mineraljord forventer man en reduksjon i utslipp. Dyrking av gras medfører binding av karbon i overflata etter hvert som planterester og røtter brytes ned til humusstoffer. En del av nitrogenet tas også opp i plantene. Utslipp av lystgass som følge av mindre nedbryting av torvmassene og etter gjødsling reduseres også.

Torv fra tomter og andre anlegg vil være en viktig ressurs for landbruket. På Vestvågøy har vi gode erfaringer med nydyrking med bruk av masser fra myr både på Bolle og på Skottnes. I begge disse tilfellene er massene brukt til å heve terrenget slik at man får bedre drenering og driftsforhold. Det er relativt store arealer i Vestvågøy der anvendelse av masser fra myr vil forbedre forholdene. Disse arealene gir i dag mindre avkastning enn potensial og går i stadig større grad ut av produksjon. Bruk av torvmasser fra tomter og anlegg på slike arealer vil bidra til mindre behov for å dyrke opp nye og dermed bidra til et positivt arealregnskap. Torvmasser egner seg også til å bygge jordbruksarealer i gamle og nye masseuttak.

Vi har bistått med planlegging av flere felter der torvmasser er brukt i forbindelse med nydyrking. Vi har også utarbeidet et par eksempler på planer der slike masser brukes til å forbedre tidligere dyrket jord. Jeg legger ved en rapport der dere finner to eksempler på planer for anvendelse av torvmasser til å bygge og forbedre areal. Dette er eksempler og ikke planer som det er søkt tillatelse til å gjennomføre. Vi bidrar gjerne i planlegging og oppfølging av felter der denne vedifulle ressursen kan brukes for å styrke landbruksnæringen og redusere klimagassutslippene.

Med vennlig hilsen

Are Johansen
Landbruksrådgiver

are.johansen@nlr.no
+47 90854690

(NIBIO 2023). Arktisk klimaregnskap Forprosjekt for kartlegging av behov for lokalt tilpasset klimaregnskap og nye muligheter for bruk av arealdata. NIBIO RAPPORT | VOL. 9 | NR. 73 | 2023